

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у березні 2023 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

Загальні питання

Кабінет Міністрів України присудив премію імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва за 2022 рік письменниці О. Мамчич за книжку «Як правильно ревіти?» (номінація «Літературні твори для дітей та юнацтва»), художниці О. Садовенко за оригінальне художнє оформлення книжки «Ти і Малевич» (номінація «Художнє оформлення книжок для дітей та юнацтва»), режисерці-постановниці Першого академічного українського театру для дітей та юнацтва у Львові І. Ципіній за створення вистави «Пливе човен» (номінація «Театральні вистави для дітей та юнацтва»).

7 березня у Києві в Національному центрі «Український дім» відбулася церемонія вручення премії *Women in Arts. The Resistance*, яка відзначає досягнення жінок у сфері культури та мистецтва. Премія охопила два попередні роки та пройшла під гаслом «Вогонь запеклих не пече». Додатковий критерій відбору – внесок у перемогу, що враховує діяльність у військовій, волонтерській, культурній чи будь-якій іншій сферах. Лауреатками *Women in Arts 2023* стали: художниця А. Кахідзе (номінація «Жінки у візуальному мистецтві»), композиторка А. Загайкевич (номінація «Жінки в музиці»), драматургиня Н. Захоженко (номінація «Жінки в театрі»), режисерка А. Горлова (номінація «Жінки в кіно»), поетка Г. Крук (номінація «Жінки в літературі»), кураторка Ю. Ваганова (номінація «Жінки в культурному менеджменті»), культурологиня А. Платонова (номінація «Жінки в культурній журналістиці, критиці та дослідженнях»). Особливу відзнаку отримала парамедикиня ЗСУ Ю. Сідорова («Куба»). Під час церемонії презентовано жіночий маніфест «Ти є велика сила» від музичного каналу *MEGOGO LIVE*. Виконавицями виступили співачки О. Кольцова («Крихітка»), М. Круть, *Roxolana*, О. Карась («Тонка»). *Women in Arts* – незалежна премія, заснована у 2019 році Українським інститутом та ООН Жінки в Україні в межах руху солідарності за гендерну рівність *HeForShe*. Статуетку-нагороду щороку створює українська скульпторка М. Куліковська.

Шевченківські дні

209-ту річницю з дня народження Тараса Шевченка в Україні відзначено низкою різнопланових заходів. Зокрема у Києві Шевченківські дні 9 та 10 березня пройшли в Національному музеї Тараса Шевченка. У програмі: пісні на поезію Кобзаря у виконанні *Liatoshynskyi Capella*, Т. Компаніченка та гурту «Хорєя Козацька»; презентація видання «Шевченківська енциклопедія. Образотворча спадщина» від Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка та видавництва «Ліра-К»; благодійний захід – музично-драматична вистава «Катерина» за твором В. Іванишина «Непрочитаний Шевченко», яку втілили н. а. України Т. Жирко, н. а. України Р. Гриньків, з. а. України Л. Дедюх, Мистецьке об'єднання «Скарбинка» разом із Національним центром театрального мистецтва імені Леся Курбаса. Кошти від проведення вистави буде спрямовано на відновлення Національного літературно-меморіального музею Григорія Сковороди. 9 березня Національний музей літератури України розгорнув виставку «Шевченкове слово – сучасна зброя», створену разом із БО «Фундація імені професора М. С. Бакшеєва» й Арт академією сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого організувала цього дня показ художнього фільму «Тарас. Повернення» О. Денисенка. А 11 березня в межах XXVIII Фестивалю «Шевченківський березень – 2023» в книгозбірні відбулися – концерт «Антологія української музики» у виконанні колективів Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра та презентація фотопроекту «Казахська Шевченкіана» мистецтвознавця А. Ляховича. В Літературно-меморіальному музеї Тараса Шевченка пам'ять славетного митця вшанували воїни-герої та шевченкознавці, які взяли участь у тематичному заході «Більше ніж поет». Меморіальний музей «Хата на Пріорці» присвятив річниці з дня народження Кобзаря виставку живопису «Натхненні Пріоркою» й авторську екскурсію «Від дуба Шевченка до дуба Крістера». Крім того, кияни та гості столиці мали нагоду дізнатися більше про творчість письменника, відвідавши інтерактивну мандрівку «Шевченко і кобзарство» у Національному музеї народної архітектури та побуту України, тематичну екскурсію «Лисенкова шевченкіана» у Будинку-музеї Миколи Лисенка, Шевченківські читання у Музеї книги та друкарства України та в Музеї живої історії «Мамаєва слобода». 9 березня на честь Т. Шевченка Національна заслужена капела бандуристів України імені Григорія Майбороди провела концерт «Свою Україну любіть, любіть її во врем'я люте...» (Національна філармонія України). Разом із музикантами та солістами виступив майстер художнього слова А. Паламаренко. З новим проектом артисти здійснили у березні всеукраїнський тур, який охопив тринадцять українських міст. Також свою музичну програму «Присвята Великому Кобзареві» презентував Національний заслужений академічний симфонічний оркестр України (Київська опера). У виконанні колективу прозвучали симфонічні та вокально-симфонічні твори Я. Степового, М. Вериківського, О. Ківи, Б. Лятошинського.

9 березня у Каневі на Черкащині з нагоди дня народження Т. Шевченка відбулися урочистості на Чернечій горі та презентація виставки «Богдан Ткачик.

Малярство» у музеї Тараса Шевченка. Основні тематичні заходи у Каневі проведено 10 березня. Серед них: відкриття експозиції «Шевченкіана Івана Марчука» та літературно-мистецьке коло «Блокпости Шевченкового слова» (музей Тараса Шевченка); виставка мистецьких творів з фондової колекції Шевченківського національного заповідника – «Інтерпретація образу Тараса Шевченка в мистецтві ХХ–ХХІ сторіччя» (музей народного декоративного мистецтва); концертна програма «І на оновленій землі», яку виконали Національний президентський оркестр та дует «Тельнюк: Сестри» (міський будинок культури).

Річниця трагедії у Маріупольському драматичному театрі

16 березня біля Національного академічного театру опери та балету України ім. Т. Шевченка в Києві, Національного академічного театру опери та балету ім. С. Крушельницької у Львові, а також у Тернополі, Чернівцях, Ужгороді, Івано-Франківську та Кривому Розі (Дніпропетровська обл.) відбулася акція під символічною назвою «ДЕ ТИ», покликана вшанувати пам'ять загиблих рік тому маріупольців від ворожого авіаудару в Драматичний театр, привернути увагу до Маріуполя та воєнних злочинів російської армії.

У столиці в Національному академічному драматичному театрі ім. Івана Франка було відкрито виставку «Театр. Душа Маріуполя», присвячену Донецькому академічному обласному драматичному театру. Експозиція розповіла про історію будівлі та мистецького колективу, а також жахливу трагедію, яка забрала життя сотень людей. У показі – ексклюзивні світлини з архівів драмтеатру, з фондів Маріупольського краєзнавчого музею, особистого архіву н. а. України С. Отченашенко, які дослідниця збирала з 2014 року. Також представлено роботи маріупольських фотографів Л. Сандалова, Є. Сосновського. Центральне місце на виставці відведено деталізованій моделі будівлі театру, зібраної з деталей *LEGO*. Її створив представник спільноти «УкрБрікс» М. Мітякін.

У річницю трагічних подій актори маріупольського театру авторської п'єси «Концепція» зіграли у Києві благодійну виставу «Рентген усміхнених сердець» за драмою художнього керівника театру та режисера О. Гнатюка. Показ пройшов у бібліотеці № 115 для дітей Деснянського району столиці. Усі зібрані кошти з благодійного вечора підуть на потреби ЗСУ.

11 березня в столичному кінотеатрі «Жовтень» Центр просторових технологій вперше представив короткометражний дослідницький фільм «Російський авіаудар по Маріупольському драмтеатру. Частина 1: Місто в театрі». Стрічка розповідає про історію театру, його трансформацію в укриття під час повномасштабної війни, російське бомбардування будівлі та руйнування пам'яті про мистецький заклад. Команді вдалося зібрати та проаналізувати тисячі фотографій, відео та публікацій у соціальних мережах, записати понад 100 годин розмов зі свідками та відтворити ті трагічні події. 16 березня першу частину фільму «Російський авіаудар по Маріупольському драмтеатру» та просторові інтерв'ю з людьми, які пережили атаку, було викладено на сторінці *Center for Spatial*

Technologies у *Facebook* українською та англійською мовами. Дослідження реалізовано у партнерстві з *Forensis* та *Forensic Architecture* за підтримки Ініціативного центру підтримки громадських дій «Єднання» та *Porticus*.

Крім того, київський Центр просторових технологій разом із львівською студією *Skeiron* презентували в межах проєкту *#SaveMariupolHeritage* детальний 3D-тур Маріупольським драматичним театром. За допомогою зібраних світлин, сферичних фотографій та відео спеціалісти відтворили внутрішній та зовнішній вигляд театру та створили 3D-модель будівлі з глибинною мапою.

Також на Громадському радіо вийшов радіофільм «Зустрінемося на Драмі», ініційований звукорежисеркою Ю. Соганчі та ведучою В. Єрмолаєвою. У сюжеті подкасту – спогади працівників і відвідувачів про драмтеатр у Маріуполі, а також російський вплив на його роботу.

Вшанування пам'яті

22 березня київський Музей видатних діячів української культури запросив шанувальників музики на урочистий концерт з нагоди дня народження композитора, піаніста, диригента М. Лисенка. Під керівництвом М. Лисенка молодшого, правнука видатного українця, виступив Київський академічний муніципальний духовий оркестр. У його виконанні прозвучали, зокрема, «Марш Дорошенка» та «Червона калина». Свою програму з творів М. Лисенка та інших композиторів презентували також музиканти Київської муніципальної академії музики імені Р. М. Глієра. Подія відбулася в Меморіальному будинку-музеї М. В. Лисенка.

16 березня у Львівській національній філармонії українські музиканти представили ексклюзивний проєкт «Івасюк. Відомий і невідомий!» до дня народження Володимира Івасюка. Легендарні пісні композитора заспівали *SHUMEI*, З. Карача, М. Стоколяс, *Fiji Band*, *Jazz Combo* у супроводі Симфонічного оркестру Музичної академії імені Лисенка. Крім того, 21 березня на сцені Львівської національної опери відбувся концерт «Наш Івасюк», присвячений пам'яті митця. Композиції В. Івасюка прозвучали під акомпанемент Заслуженої академічної хорової капели України «Трембіта» у виконанні О. Мухи, П. Табакова, В. Яценко, *SOWA*, М. Кореневої, І. Гуйцалюка, В. Тишинської, О. Муль. Диригент та художній керівник проєкту – н. а. України М. Кулик.

Благодійність

Команда *Shum.Rave* зі Слов'янська (Донецька обл.) та фонд родини Марії Примаченко запустили фандрейзингову кампанію *Ukrainian Beasts Unleashed*, спрямовану на підтримку культурної спадщини української народної художниці Марії Примаченко. Усі кошти, зібрані в межах кампанії за допомогою продажу благодійної колекції мерчу за мотивами картин мисткині, підуть на будівництво Артрезиденції та музею Марії Примаченко у Болотні на Київщині (проєкт розроблено архітекторкою, мисткинею, дизайнеркою В. Якушею), а також на створення муралів на стінах Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охмат-

дит» у Києві (перший було презентовано 7 березня). Придбати футболки та світшоти з дивовижними звірами М. Примаченко можна на сайті *Ukrainian Beasts Unleashed*.

Благодійний фонд «Сучасна Україна» ініціював проєкт «FOR KIDS UA». Його головна мета – привернути увагу світової спільноти до проблеми депортованих росіянами українських дітей, а також зібрати допомогу для їх гуманітарної підтримки. Від 1 березня волонтери фонду разом із світовими художниками-муралістами та Національним оператором поштового зв'язку «Укрпошта» розпочали благодійний онлайн-продаж п'яти колекційних поштових марок, на яких зображено мурали на підтримку України та її «вкраденого покоління». Першим лотом в межах проєкту стала марка зі стінописом французького художника Жюльєна Сета «Україна в дії» (*L'Ukraine en marche*).

Також у столиці створено Музей фрагментів війни, у якому зібрано предмети-символи, закарбовані у прозорих кубках смоли, та історії 300 людей, які пережили агресію РФ. Наразі музей працює як онлайн-платформа з можливістю придбати артоб'єкти. Прибуток піде на рахунки трьох благодійних фондів: Патронатна служба Азову (SupportAzov), Фонд підтримки сімей загиблих захисників Маріуполя (AzovStal Families), Фонд надання психологічної допомоги та реабілітації дітям (Voices of Children).

18 та 19 березня у Києві в павільйоні Національної кіностудії художніх фільмів імені Олександра Довженка пройшов документально-музичний перформанс «Безпечний простір» від *Vidlik Projects*. Усі кошти з продажу квитків організатори спрямують на підтримку розвитку кіностудії імені О. Довженка, як культурно-мистецького кластера (проєкт розвитку супроводжує ГО «Космос табір»). Вистава режисерки Є. Відішевої базується на розповідях про досвід війни. Музичний супровід до неї створили А. Соколов та А. Бармалій. Драматургічні тексти прозвучали голосами М. Іонової, Н. Голубцової (Mariia & Magdalyna) й А. Слепакова.

9–17 березня у київській галереї «Триптих Арт» відбулася благодійна виставка-аукціон «Освячені вогнем». На продаж виставлено артефакти війни, перетворені українськими художниками на витвори мистецтва. Виручені кошти отримає благодійний фонд «Козак-драйв», який опікується українськими захисниками. У проєкті взяли участь: О. Микитенко, А. Логов, П. Бевза, Ю. Денисенков, В. Шерешевський, О. Литвиненко, А. Дудченко та інші митці.

18 березня у столичній *StereoPlaza* пройшов благодійний музичний фестиваль *BraveUA Fest*. Подія об'єднала більш як три десятки молодих артистів і гуртів, які продовжують активно творити під час війни, підтримуючи Україну та надихаючи бійців. Увесь прибуток від концерту піде на закупівлю автівок для Збройних сил України.

25 березня об'єднання діджеїв і музикантів *VERTUHA* організувало у Києві однойменну благодійну вечірку одразу в трьох локаціях (клуб *Closer*, Лісовий причал, артпростір *Mezzanine*). На фестивалі можна було почути *Nekit/Hanna*, *Kosta Denys*, *Alinikus*, *Seba Korecky*, *Kadillove* та інших діджеїв. Отримані на події кошти буде спрямовано у фонд «Future for Ukraine» – на створення в хабі *Levchyk*

у Львові кімнати музичної терапії для дітей з розладами аутистичного спектру, у «Київ Волонтерський» – на теплі речі в рамках проєкту «Зроби тепло», у фонд «Ланка» – на спорядження для добровольчих батальйонів.

29 березня у Дзеркальній залі Львівської національної опери відбувся благодійний концерт «Колискова для солдата» задля підтримки фонду «Повернись живим». Програму сформували ліричні українські вокальні твори, записані солістками театру в межах однойменного онлайн-проєкту. Виконавці – Л. Качала, М. Цветінська, А. Діденко, О. Скіцько, О. Бубела, Л. Нікітчук, К. Миколайко, Н. Степаняк, Н. Курильців, Д. Литовченко, А. Поліщук, Г. Носова, І. Чікель й О. Мочерад.

Ще один благодійний концерт пройшов 21 березня в артпросторі «Дзига» у Львові, організований задля підтримки організації «Культурний шок», яка опікується потребами військових і цивільних на харківському напрямку. Проєкт «Khar'kiv poetry in Lviv» включав вірші А. Шевцової, О. Остапенко, О. Го, Ж. Громової, а також авторські пісні співачки та композиторки К. Кудріної.

31 березня у Рівному в галереї європейського живопису «Євро-Арт» учасники товариства волонтерів «ГВІНТ» презентували мистецький благодійний марафон «Спільна боротьба» для збору коштів на підтримку рівненських добровольців «Рівняни-Гонор», які воюють на передовій під крилом батальйону «Вовки да Вінчі». Цього дня проведено перший благодійний аукціон, лотерею та ярмарок графіки, живопису, металевої скульптури, кераміки та книг. До проєкту долучилося 16 митців з Рівненщини, Київщини та Тернопілля.

5 березня у Хмельницькому обласному художньому музеї представлено пересувну благодійну виставку «Херсонщина – це Україна». На картинах художників із різних куточків України – мальовничі місця Херсонщини та історії спротиву херсонців окупації міста. Частина робіт відвідувачам запропоновано придбати на аукціоні. Кошти підуть на закупівлю обладнання для 57-ї мотострілецької бригади імені Костя Гордієнка, а також на відновлення пошкоджених культурних пам'яток.

Фандрейзингова платформа *United24* разом із ДП «Артемсіль» випустили лімітовану партію йодованої солі, кошти з якої буде спрямовано на закупівлю дронів для Головного управління розвідки України. Дизайн обкладинки для пакунку акційної солі створив український ілюстратор М. Паленко.

Культурні проєкти

19 березня у Києві в Українському кризовому медіа-центрі з нагоди дня народження української поетеси Ліни Костенко презентовано соціальний відео-проєкт «Ліна Костенко: відповідь кожному». Учасниками фільму стали акторка А. Роговцева, співачка Н. Матвієнко, виконавці Т. Тополя, Джамала, Д. Монатік та інші відомі особистості, які представили окремі твори письменниці. Засновник проєкту – режисер О. Кулик. Музику до відеороликів створив скрипаль та композитор, концертмейстер оркестру Львівської національної опери О. Божик, а звучить вона у виконанні «Божик Дуо» – інструментального дуєту скрипки та фортепіано подружжя Олександра та Юлії Божиків.

11 та 12 березня у столичному клубі «Arsenal XXII» пройшов сьомий фестиваль актуальної культури «На Часі x Chervona Kalyna». Програма включала виступи музикантів на кількох сценах, тату-марафон, мистецький ярмарок та виставку сучасного мистецтва. Зокрема було представлено відеоарт із колекції Музею сучасного мистецтва Одеси та роботи мисткині Л. Панченко. В межах заходу проведено дискусію «Невтрачене покоління: відповідь української молоді на російську агресію», а також передпрезентацію «Антології наймолодшої української поезії», що готує до друку у видавництві «Каяла» куратор збірки поет В. Білозір.

Театр

27 березня у Молодому театрі втридцятье проведено церемонію вручення театральної премії «Київська пектораль» за підсумками 2022 року. Цього разу лауреатів відзначено лише у трьох номінаціях. Переможцями премії «За особистий внесок у мистецтво» стали 104 працівники київських театрів, які нині захищають Україну на передовій. «Спеціальну премію» за актуальні постановки отримали драматургині І. Малоліта за музичну казку «Цап-кацап» (Молодий театр), О. Анненко за п'єсу «Люби мене, не покинь» (Київський академічний театр юного глядача), Н. Захоженко за п'єсу «Я, війна і пластикова граната» (Київський академічний театр на Печерську), М. Смілянець за театральний твір «Позивний "Елвіс"» (Мистецько-концертний центр імені Івана Козловського). Золоті пекторалі «Подія року» вручено художнім керівникам усіх 19-ти театральних установ Києва, що з вересня розпочали повноцінну роботу.

25 березня в Національній опері України відбулася прем'єра оновленої опери Г. Майбороди «Ярослав Мудрий» за однойменною драматичною поемою І. Кочерги. Вперше оперу поставили у 1975 році режисер Д. Смолич та диригент С. Турчак, пам'яті якого присвячено нинішню постановку художнього керівника Національної опери України А. Солов'яненка. У проєкті задіяно майже всю трупку театру.

Цього дня Київський академічний театр ляльок «Замок на горі» презентував виставу за поемою І. Котляревського «Енеїда» у сучасному прочитанні режисера Д. Драпіковського. Глядачі масштабного дійства змогли побачити гру декількох десятків акторів, а також понад 40 масок і ляльок, зокрема, велетенського розміру. Художній керівник постановки, автор костюмів і декорацій – М. Данько, сценічну адаптацію твору здійснила драматургиня В. Гунченко, батальний бій поставив з. д. мистецтв України Ю. Старостін.

У березні столичні театри реалізували також нові проєкти: «Візит» за мотивами п'єси «Візит старої дами» швейцарського драматурга Ф. Дюрренматта (Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка); «Майстер» за п'єсою М. Смілянець (Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки); «Віддайте тіло» за п'єсою А. Крима (Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра); «Хай живе Бушон» за комедією французьких драматургів Ж. Делля і Ж. Сіблейраса (академічний театр «Актор»); «Декоратор» за п'єсою британського автора Д. Черчілля (академічний драматичний театр на Подолі); «Я Норм» Н. Захоженко («Дивний Замок»); «Військовий

контент» А. Косодій (Театр Драматургів); «Завтра» на музику Ф. Шопена у постановці Раду Поліктару (Академічний театр «Київ Модерн-балет» на сцені Міжнародного центру культури і мистецтв профспілок України).

3 та 9 березня маріупольський Театр авторської п'єси «Conception» зіграв на сцені Національного академічного драматичного театру ім. Лесі Українки прем'єрну виставу «Життя переселенське» у постановці автора та режисера спектаклю, керівника «Conception» О. Гнатюка. Через художні образи актори розповідають реальні історії людей, яким вдалося виїхати з окупованого Маріуполя.

11 березня у Київському академічному театрі драми і комедії на лівому березі Дніпра глядачі мали можливість побачити експериментальну постановку Харківського та Львівського театрів ляльок – музичний перформанс «Вертеп». Показ організовано задля підтримки колег із Харківського театру ляльок ім. В. Афанасьєва, який не має можливості повноцінно працювати через постійні тривоги та обстріли міста.

19 березня у Закарпатському академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. братів Ю.-А. та Є. Шерегіїв уже п'яту прем'єру в Ужгороді презентував Донецький академічний обласний драматичний театр (м. Маріуполь). Нову постановку вистави «Decameron» за новелами Д. Боккаччо здійснив режисер Закарпатського обласного угорського драматичного театру міста Берегова О. Мельничук.

26 березня вперше від початку російського повномасштабного вторгнення у Великій залі Харківського національного академічного театру опери та балету імені Миколи Лисенка відбувся концерт, присвячений Міжнародному дню театру. Класичні твори М. Лисенка, Дж. Россіні, В. А. Моцарта, Дж. Пуччіні, Дж. Верді, Г. Генделя прозвучали у виконанні з. а. України О. Старікової, лауреатів та дипломантів міжнародних конкурсів Ю. Антонової, О. Золотаренка, Є. Лисицького, О. Мішаріної, Ю. Форсюк, а також хору «Схід Опера» та Камерного оркестру «Схід Опера».

У театрах України пройшли прем'єри вистав, серед яких: «Гуцульський вестерн» за твором групи авторів «Піратська бухта» (Одеський академічний український музично-драматичний театр ім. В. Василька); «Запорожець за Дунаєм» на музику С. Гулака-Артемівського (Дніпропетровський театр опери і балету); «Мадемуазель, негаймо одягніться!» за п'єсою «Блез» французького драматурга К. Маньє (Тернопільський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка); «Quartetto» за п'єсою англійського драматурга Р. Харвуда (Сумський національний академічний театр драми та музичної комедії ім. М. С. Щепкіна); «Вакансія для сучого сина» за п'єсою «Метод Гронгольма» каталонського драматурга Ж. Гальсерана (Сумський обласний академічний театр для дітей та юнацтва); «Ханума» за твором грузинського драматурга А. Цагарелі у постановці херсонського режисера С. Павлюка (Кіровоградський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. М. Кропивницького); «Сліпий» за поемою Т. Шевченка (Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка); «Енеїда» І. Котляревського (Рівненський обласний академічний музично-драматичний театр);

«Диво бідних людей» за мотивами п'єси німецького драматурга М. Гемана (Закарпатський академічний обласний український музично-драматичний театр ім. братів Ю.-А. та Є. Шерегіїв); «Фарс про Фауста» за мотивами п'єси німецького науковця Ф. Гайнріха фон дер Гагена (Закарпатський академічний обласний театр ляльок).

Музика

Репертуар Національної філармонії України цього місяця було насичено різноманітним українською музикою. Зокрема 13 березня до Дня українського добровольця у Колонному залі імені Миколи Лисенка представлено драматичну концертну програму «Слово – зброя!». Її підготували майстер художнього слова А. Паламаренко, поет, композитор і співак А. Матвійчук, чия поезія в основі дійства, артистки філармонії Н. Агєєва-Швед і Н. Насікан, вокалістка Г. Семиць, музиканти В. Крисько, К. Стеценко, В. Мацко. Прозвучала музика М. Березовського, К. Стеценка, В. Криська та М. Шведа. Березнева афіша філармонії включала також вітчизняні прем'єри, серед яких: Концерт для скрипки і камерного оркестру О. Родіна у виконанні Національного камерного ансамблю «Київські солісти»; «Крапля за краплею» М. Шалигіна і «Kommos 2022» О. Безбородька у програмі виступу Київського камерного оркестру; хорова симфонія В. Зубицького «Пливе кача», що прозвучала за участі Національного президентського оркестру та Народної хорової капели імені Павла Чубинського; симфонічна поема «Ave Vita» для оркестру, хору, солістів і органа А. Комлікової у виконанні Академічного симфонічного оркестру Національної філармонії України, академічного камерного хору «Хрещатик», ансамблю солістів «Благовість». 19 березня у філармонійному Музичному салоні стартував новий формат концертів для наймолодшої аудиторії – інтерактивний «Квест-концерт із роликом Філармоном».

У Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського відкрито першу в світі музичну кафедру ЮНЕСКО «Музика, освіта, наука – заради миру». З цієї нагоди 9 березня на Майдані Незалежності у Києві відбувся концерт симфонічного оркестру «Київ-Класик» під орудою керівника новоствореної кафедри диригента Г. Макаренка. Пролунали Національний гімн України, гімн Європейського союзу («Ода до радості» Людвіга ван Бетховена), а також низка українських музичних творів, зокрема: фрагмент балету «Лілея» К. Данькевича за однойменною баладою Т. Шевченка; «Козачок» із опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського; українська народна пісня «Ніч яка місячна»; увертюра до опери «Тарас Бульба» М. Лисенка.

6 березня у столичному Національному центрі театрального мистецтва імені Леся Курбаса пройшов концерт «Фотосинтез». Цією подією розпочав роботу незалежний проєкт «Центр музики молодих», ініційований О. Чорним і М. Арестович задля популяризації сучасної академічної музики. Широкій публіці вперше представлено твори українських авторів М. Коломійця, Н. Шарай, В. Устенка, Є. Стронської та В. Кузнецова, які було написано під час повномасштабного російського вторгнення.

27 березня у Будинку архітектора в Києві камерний оркестр «Ренесанс» Маріупольської філармонії під керівництвом В. Крячка виконав нову програму «Музика в ритмі танцю!», що включала «Дніпровський вальс» І. Шамо та «Гавот» В. Косенка, а також твори зарубіжних авторів. Соло на скрипці – А. Рахманін.

Джазова спільнота *FUSION* презентувала власний лейбл *No Time For Swing*, покликаний популяризувати сучасний вітчизняний джаз в Україні та світі. Першим релізом лейбла стала «Блакить» – збірка джазових й електроджазових варіацій українських народних пісень. До релізу ввійшло п'ять композицій: «Ой верше, мій верше» від Д. Аду та Я. Вялової, «Місяць на небі, зіроньки сяють» від Є. Пугачова, «Ой чий то кінь стоїть» від Б. Могилевського та Д. Зверхановського, а також дві джазові варіації Гімну України від М. Менделенка та Р. Булахова. Презентація збірки відбулася 19 березня у київському клубі *CLOSER*. Також її опубліковано на платформі *Bandcamp*. Усі виручені з продажу кошти буде перераховано фонду *Music Saves UA*.

18 і 20 березня у Житомирській обласній філармонії пройшов Міжнародний фестиваль майстрів мистецтв імені Святослава Ріхтера. Головна подія форуму – гала-концерт і нагородження переможців Відкритого конкурсу юних піаністів імені Святослава Ріхтера. Цього року конкурс проведено дистанційно. Учасниками змагання стали піаністи з Житомира, Києва, Харкова, Черкас, Одеси, Херсона, Хмельницького, Рівного, Ужгорода та Тернополя. Журі у складі професійних музикантів із різних регіонів очолила з. д. м. України, професорка Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського М. Бевз.

19–21 березня у Львівській національній філармонії імені Мирослава Скорика в межах серії концертів воєнного часу «Україна. Музи не мовчать» реалізовано фестиваль камерної музики «Наша Бахіана». У програмі – класика XVII–XXI століть: твори Й. Баха, Р. Шумана, В. Барвінського, Т. Такеміци, Ю. Ланюка та інших композиторів.

26 березня на площі Театральній в Ужгороді вперше відбувся всевітній флешмоб «Хори за мир». Твір В. А. Моцарта *Dona Nobis Pacem* («Даруй нам мир») одночасно співали в різних країнах світу. В Ужгороді до акції долучилися мистецькі колективи Закарпатської, Чернігівської, Одеської та Львівської областей. Дійство транслювалося онлайн на спеціально створеній платформі проекту.

Візуальні мистецтва

10 березня у столичному Національному музеї мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків за підтримки ГО «Музей сучасного мистецтва» відкрито масштабну виставку «Тим часом в Домі Ханенків». Головними темами проекту стали: «Звідки ми говоримо?», «Критерії вибору» та «Любов». У виставці взяли участь А. Бойко, Б. Бунчак, О. Долгий, А. Сидоркін, О. Романенко, Р. Михайлов, І. Македон, Д. Іванов, Т. Ковач, Д. Казаков, С. Туріна, О. Шмурак, В. Боровик, В. Радченко. Роботи кожного з митців – рефлексії на події сучасної війни, на долі

музеїв під час повномасштабного вторгнення, а також на історію Музею Ханенків. Куратори та організатори експозиції – К. Лібкінд і М. Побережський.

30 березня у Музейно-виставковому центрі «Музей історії міста Києва» працював мистецький проєкт «Під поверхнею», присвячений Чорному та Азовському морям. На виставці було представлено роботи Л. Літвінової та Л. Янко, музичні твори шотландського композитора М. Бегга та поезія А. Дроня.

Також у столичних музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу виставки: «Місто, якого немає» – живопис К. Роготченка, «Відкритий простір. Хроніки переходу» – твори студентів, викладачів і випускників Майстерні формального живопису НАОМА (Національний музей «Київська картинна галерея»); «Традиції Полтавщини: живі образи» – авторські роботи фотографа, засновниці напряму української етнофотографії А. Сенік (галерея «Хлібня» Національного заповідника «Софія Київська»); «Золота нитка Катерини Рапай» – два десятки вишитих картин театральної художниці К. Рапай (Національний музей українського народного декоративного мистецтва); «Пробудження» – пів сотні творів сучасного живопису та скульптур українських авторів, зокрема, І. Пантелемонової, П. Македонського, І. Прокоф'єва, Е. Потапенкова, А. Варварова, Д. Зазимка й інших (Музейно-виставковий центр «Музей історії міста Києва»); «Одне з одним. Просторові діалоги. Вікторія Розенцвейг і Ася Гармаш» – творчі практики авторок (Мала галерея Мистецького арсеналу); «Рік вимушеної міграції» – акварелі М. Камінської (Музей української діаспори); «Бісова дюжина» – живопис О. Яновича (Центр сучасного мистецтва «Білий світ»); «Тиша» – скульптурні проєкти «Амулети», «Археологія», «Шляхи несповідимі» А. Шибунової (Галерея сучасного мистецтва «Avangarden»); «Від коріння» – дерев'яні скульптори львівського митця В. Семківа (артцентр «Ya Gallery»); «Мирнопілля» – живопис і графіка українських митців, зокрема, В. Ковтуна, Р. Яціва, О. Литвиненка, Л. Медвідя, М. Шимчука, Б. Когана, М. Примаченко та інших (галерея «ABC-арт»); «Українські барви» – роботи живописців, сценографів, графіків, іконописців, скульпторів, серед яких І. Їжакевич, Г. Світлицький, Р. Сельський та інші (галерея «Нью арт»); «Часоформи. Новожиття» – картини, скульптури В. Татарського та М. Мазура, «Наспіл» – спільний проєкт О. Кришовської та *Ira Afrika* (галерея «Imagine Point»); «На зв'язку +» – художні роботи В. Падуна та Е. Потапенкова (галерея «Vakulenko Art Consulting»); «EXTRAVAGANZA» – концепт-арти та авторські інсталяції О. Тетеріна за мотивами «Лісової пісні» Лесі Українки (Музей видатних діячів української культури); «Вівтар» – скульптурні рельєфні твори О. Животкова, створені під час революції 2014 року та нинішнього повномасштабного російського вторгнення (Національний центр «Український дім»); «Виставка ескізів театрального костюма Марії Левитської» – персональна виставка головної художниці Національної опери України (Національна академія мистецтв України).

7 березня *Vogue UA* представив другу частину проєкту «Мистецтво на передовій» («Art on the Battlefield»), реалізованого разом із *Natalia Cola Foundation* за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України задля

підтримки українців під час війни й інформування світової спільноти про російську агресію. У масштабній віртуальній виставці взяли участь три десятки українських художників, які створили для проєкту нові роботи – від діджитал-арту до живопису. Підсумком віртуальної презентації творів стане виставка у Відні. Кошти від продажу експонатів буде спрямовано на гуманітарні цілі.

13 березня фахівці агенції *Balbek Bureau* опублікували результати своєї роботи над мистецько-освітнім проєктом «Дім. Спогади». Разом із дослідно-конструкторським бюро «Майстерня Чудес» вони створили для української антарктичної станції «Академік Вернадський» інсталяцію, що відтворює обриси типового українського будинку. Навколо конструкції розміщено щити з фактами про Україну та станцію, а також символічними предметами на кшталт вугілля з Донбасу, гілки смереки, фрагмента вишиванки, косівської мальованої кераміки тощо.

9 березня на лінію столичної підземки вийшов артпотяг з п'ятьма розмальованими вагонами, на яких зображено патріотичні малюнки, слова та фрази, що вже стали символічними за час повномасштабної війни. Проєкт реалізували художники-муралісти компанії «Paint Hunters».

25–26 березня акварельний пленер *Bucha 2022* зібрав у Бучі на Київщині дванадцять професійних художників з різних українських міст – Ужгорода, Полтави, Івано-Франківська, Києва та Фастова Київської області. Митці зафіксували у своїх роботах злочини росіян у Бучі та зміни, які відбулись тут протягом року. Частина картин залишиться у громаді для постійно діючої виставки, а деякі роботи буде виставлено на благодійних онлайн-аукціонах. Пленер організували місцеві художниці Т. Негода та О. Слупська за підтримки міжнародних організацій – Фондації українсько-польської співпраці ПАУСІ та Фонду «Партнерство за сильну Україну».

25 березня в Івано-Франківській галереї «Асортиментна кімната» презентовано виставку художнього дослідницького проєкту Н. Кадана «Затоплення» про історію Станіславова-Франківська. Вернісаж складався з нових сайт-специфічних візуальних творів Н. Кадана та його відеоінсталяції «Затоплення». Співавторами роботи виступили Я. Малащук, Р. Хімей, Г. Краєвець, Н. Шукаєва, Ю. Іздрик і В. Худолій. Спеціально для виставки Ю. Бакай створив фотоколаж, а Т. Прохасько написав авторський текст. Вернісаж також включав звукову роботу Н. Кадана «Мешканці Колізею» та міську інтервенцію з візуальним доробком «Потоп». Проєкт «Затоплення» реалізовано Асортиментною кімнатою, ГО «Інша Освіта» й історичним інститутом *Centropa* за підтримки Федерального міністерства закордонних справ Німеччини та Гете-Інституту Україна.

30 березня у Львівському палаці мистецтв відкрито виставку від обласної організації Національної спілки художників України «Весняний салон – 2023», присвячену обороні Бахмута. Експозицію сформували понад сто творів живопису, графіки, скульптури, ткацтва таких авторів, як М. Могилат, І. Кметик, О. Сколоздра, Д. Коштура, І. Проців, Г. Рожняк, П. Сипняк, О. Зозуля, Ю. Бандера та інших.

11–25 березня у Львівському національному літературно-меморіальному музеї Івана Франка пройшла колективна виставка «Незабутній маестро» пам'яті майстра акварелі Ігоря Мосійчука. У показі – твори І. Мосійчука, а також колеґ художника з різних міст України, серед яких: Г. Отчич, А. Кучабська, І. Юрченко, М. Малавський, С. Янушкова, Л. Куваєва, О. Долгош, Т. Павлик, О. Бобришев, О. Клочко, Н. Куліковська, Р. Шевельова та інші.

У містах України розгорнуто експозиції: «Анатолій Фурлет. Живопис» – ювілейна виставка картин художника (Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття); «Невтомлені. Нескорені. Об'єднані» – різні за жанрами, напрямками, техніками твори митців Тернопільського краю на тему війни й агресії загалом (Тернопільський обласний художній музей); «Давно минуле» – живопис З. Базилевич (Центр Митрополита Андрея Шептицького у Львові); патріотичні, воєнні та соціальні плакати графічного дизайнера М. Коваленка (Львівський палац мистецтв); «Тиша» – скульптури та живопис Валерія та Юрія Басанців (Дім Франка у Львові); «Памфірова Маланка. Кінолабораторія» – реквізит українського фільму «Памфір» (Львівський муніципальний мистецький центр); «Розшук» – три роботи художника В. Машницького, який зник безвісти під час окупації Херсона (львівська галерея «Detenpula»); «Особовий склад» – роботи харківських митців, зокрема, створені під час резиденції «АРТ КУЗЕМИН» («ЄрміловЦентр» у Харкові); «Знак кольору» – живопис А. Ковача, «Весна переможного року» – живопис художниці з Харкова С. Морозюк (Закарпатський художній музей імені Йосифа Бокшая в Ужгороді); «Інший вимір» – картини київського художника П. Лисенка в жанрі фентезі (Музей мистецтв у Кропивницькому); «Мудрість як зброя» – твори живопису, графіки, декоративного та сучасного мистецтва, ткацтво сковородинівської тематики митців з різних куточків України (Тернопільський обласний художній музей); «Весна як жінка, жінка як весна» – більш як чотири сотні робіт, створених майстринями з 16 територіальних громад Миколаївщини («Етносвітлиця» Миколаївського обласного центру народної творчості); «Фортеця Півдня: Миколаїв, Херсон, деокуповані території» – понад сто ексклюзивних фотографій С. Кононенка та Д. Скороходова, на яких зафіксовано життя прифронтових міст (Будинок офіцерів флоту в Миколаєві); «Акварельна весна» – картини І. Філика (Рівненський обласний краєзнавчий музей); «Художник у провінції. Творчість Костянтина Власовського» до 160-річчя з дня народження митця – три десятки живописних робіт автора, переважно пейзажі Слобожанщини та «садибні» інтер'єри (Сумський обласний художній музей імені Никанора Онацького); «Про святе і грішне» – живопис, графіка, декотивно-прикладне мистецтво А. Житарюка (Чернівецький обласний художній музей).

Музейна справа. Охорона культурної спадщини

14–27 березня у Національному музеї історії України в Києві пройшла виставка «През шаблі маєм права!». Її присвячено історії зброї та військового спорядження на території України від прадавніх часів до сьогодення. Унікальна колекція артефактів в музеї почала формуватися ще за часів його заснування на

зламів ХІХ та ХХ століть. Нині ж добірку поповнено сучасними зразками, зокрема, з російсько-української війни. Експонати ілюструють еволюцію українського озброєння та вплив на неї зброярських традицій сусідніх країн. Частину виставки присвячено результатам досліджень поля битви під Кумейками, де у 1637 році зішлись козацькі та польські війська. Археологічна експедиція Національного музею історії України під керівництвом С. Діденка у 2022 році виявила на місці бою деталі військового спорядження, зразки боєприпасів, монети, ремісничі та господарські знаряддя, які також можна було побачити на виставці.

10 березня Національний музей історії України у Другій світовій війні представив електронно-картографічний проєкт «Друга світова на мапі України», над яким науковці працювали не один рік. Всеукраїнська зведена база даних містить інформацію про назву, підпорядкування й географічне положення 44 596 населених пунктів станом на 1946 і 2014 рр. – від завершення Другої світової до початку російсько-української війни. Адміністративно-територіальну складову доповнюють відомості про війська, цивільне населення тощо. Трагічну долю мирного населення засвідчують близько 700 уцент спалених під час німецької окупації сіл і містечок, а також сотні сіл, які було знято з обліку радянською владою за підтримку українських повстанців. Пошук у базі доступний за назвою населеного пункту українською та англійською мовами.

1–19 березня у МВЦ «Музей історії міста Києва» тривав виставковий проєкт «Художня спадщина», що презентував український живопис ХХ століття з приватної колекції. Збірку склали твори понад тридцяти майстрів, серед яких – М. Глуценко, Т. Яблонська, С. Шишко, В. Цветкова, О. Цугорка, М. Максименко та інші.

Громадою столиці та керівництвом МВЦ «Музей історії міста Києва» ініційовано перейменування двох філій закладу. 1 березня відповідне рішення ухвалила влада Києва. Відтак «Київський музей О. С. Пушкіна» називатиметься «Садиба на Кудрявці», який за новою концепцією репрезентуватиме самобутність і національну специфіку Києва ХІХ – початку ХХ століть. «Музейно-виставковий центр сучасного мистецтва» буде просто «Музейно-виставковим центром».

3 березня у Запоріжжі в «Музейних студіях “Місто за порогами”» (філія Національного заповідника «Хортиця») відкрито першу за час повномасштабної війни виставку «Запорожжя крізь віки: поступи героїчної історії». Її розділи присвячено різним історичним епохам – скіфській добі, періоду Київської Русі, козащині. Зважаючи на те, що увесь цінний фонд музейних пам'яток було евакуйовано, експозицію склав масовий археологічний матеріал та із залученням якісно виготовлених копій. Предмети утворюють об'ємно-просторові композиції в стилі музейного натюрморту. У виставковій залі можна побачити реконструкції обладунків скіфського воїна, макети символічних човнів (давньоруської ладді, козацької чайки, козацького судна), оригінальні предмети зброї ХVІІІ ст. та артефакти, знайдені на Хортиці під час археологічних досліджень, зокрема, такі цінні експонати VII–V ст. до н. е., як фрагмент амфори, акінака (меча), ніж, пращове каміння. Історична виставка працюватиме до перемоги України.

6–15 березня у Львівському муніципальному мистецькому центрі діяла виставка трансферів історичних стінописів Львова XVI–XIX століть. Зокрема на експозиції «Моя квартира скинула шкіру» було представлено перенесені малюнки зі стін будинку на Вірменській, 17. Автори-реставратори виставки – група *KARP Restorer* на чолі з В. Карпівим, архітектор О. Рибчинський та художник В. Костирко. Окремо продемонстровано роботу реставраційної майстерні «Гарда» на чолі з І. Гірною, яка займалась віднайденням та відновленням розписів у будівлі центру. Також в межах проєкту реалізовано освітню програму, присвячену праці реставраторів і мистецтвознавців.

24 березня у Кам'янці-Подільському на Хмельниччині з нагоди 104-річчя від початку світового турне Української республіканської капели Олександра Кошиця на різних локаціях міста пройшли заходи, об'єднані назвою «З Кам'янця з піснею через світ». Зокрема на виставці «Кам'янецькі ноти і крила «Щедрика» у міській ратуші представлено унікальні документальні раритети з історії української колядки з музикою Миколи Леонтовича та її англомовного бренду – *Carol of the Bells*. У показі – експонати з колекції А. Паладійчука: перша платівка із записом композиції у виконанні хору О. Кошиця в Нью-Йорку (1922 рік), колекція платівок та *CD* із записом «Carol of the Bells», партитури англомовних пісень на мелодію «Щедрика», американські та європейські різдвяно-новорічні листівки 1890–1920 років із зображеннями ластівки тощо. Родзинкою виставкового проєкту став примірник свідоцтва про закінчення М. Леонтовичем Подільської духовної семінарії (документ із фондів Державного архіву Хмельницької області), який експоновано вперше. Крім того, презентовано екскурсійний маршрут пам'ятними місцями Кам'янця-Подільського, пов'язаними з історією «Щедрика» та української державності доби Директорії УНР.

21 березня у дворі Харківського літературного музею пройшов перший від початку повномасштабної війни захід – традиційний поетичний фестиваль «Читання на драбині». Цього року подію було присвячено загиблому в окупованому Ізюмі дитячому письменнику В. Вакуленку. На фестивалі декламували вірші Д. Чмуж, В. Амеліна, Н. Фандоріна, Д. Клімов, Н. Маринчак, І. Сенін, Ф. Швальбе та інші. Також представлено щоденник В. Вакуленка, який знайшла В. Амеліна у дворі будинку письменника. Гості мали можливість послухати за *QR*-кодом коментар від співробітниці музею.

В Україні створено проєкт «Спільний спадок». Його завдання – викупити унікальні й цінні старовинні речі і передати їх у музейні фонди для збереження, вивчення й поширення знань про унікальність культурного спадку. Автори проєкту – колекціонерка українського народного вбрання А. Божнюк, креаторка А. Кащєєва, художник І. Почкун та айтівець О. Ан. Наразі «Спільний спадок» розпочав співпрацю з Національним центром народної культури «Музей Івана Гончара» в Києві. Перші внески, зібрані на краудфандинговій платформі «Спільнокошт», буде спрямовано на придбання традиційного вбрання, предметів народного побуту й обрядових атрибутів.

З нагоди 15-ї річниці ратифікації Україною Конвенції ЮНЕСКО про охорону культурної спадщини Міністерство культури та інформаційної політики

України запустило флешмоб, спрямований на популяризацію нематеріальної культурної спадщини України, підвищення рівня обізнаності про неї, визнання національної ідентичності та здобутку українського народу. Щоб долучитися до флешмобу, необхідно опублікувати в соціальних мереж фото нематеріальної спадщини свого регіону або будь-якого іншого об'єкта, додаючи до зображення хештеги #НематеріальнаСпадщинаУкраїни #НеБорщемЄдиним.

Міністерство культури та інформаційної політики України додало до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України традиційне ремесло «Обуховицьке ткацтво». Село Обуховичі стало головним осередком узористого ткацтва на Київському Поліссі.

Література. Книговидання

Премію Кабінету Міністрів України імені Максима Рильського за 2022 рік за пропозицією Міністерства культури та інформаційної політики України та Державного комітету телебачення і радіомовлення України присуджено: перекладачу І. Мегелі за переклад з німецької на українську мову твору Г. Гессе «Казки, легенди, притчі» (номінація «За переклад українською мовою творів видатних зарубіжних авторів») та письменниці, перекладачці Р. Божко (літературний псевдонім – Раїса Карагезян) за переклад вірменською мовою твору І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» (номінація «За переклад творів українських класиків та сучасних авторів мовами народів світу»).

Визначено переможців конкурсу на здобуття Міжнародної німецько-української премії імені Олеся Гончара для молодих письменників. Нагородою відзначено: збірку повістей «У дзеркальній сповідальні» Т. Голоти з Києва (номінація «Велика проза»); добірку новел «Поки сонце росте» Б. Гасюка з Івано-Франківська (номінація «Мала проза»); збірку поезій «Передмовчання» С. Новицького з Кропивницького (номінація «Поезія»); добірку есеїв «Альбом, у якому – ти» Л. Лесоніна зі Львова (номінація «Публіцистика»); розвідку «Якась вища сила зберігає мене...» З. Зіненка з Козельщини, що на Полтавщині (номінація «Літературознавча праця, присвячена творчості Олеся Гончара»). Літературну премію засновано у 1996 році Національною спілкою письменників України та німецькими меценатами.

1 березня Всеукраїнський рейтинг «Книжка Року 2022» оголосив переможців у семи номінаціях. Гран-прі конкурсу не присуджено через обмеження воєнного часу. Очолили рейтинг 18 книжок, серед яких – «Найдовша подорож» О. Забужко, «Танці з кістками» А. Сем'янків, «Архіви КГБ. Невигадані історії» Е. Андрющенка, «Загублене царство. Історія “Русского міра» з 1470 року до сьогодні» С. Плохія та інші.

На честь 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди видавництво «Фоліо» випустило повне зібрання його творів з коментарями дослідників та спогадами сучасників. Чотиритомник видано мовами, якими писав філософ: українська, російська, латина, грецька та іврит. Праці Г. Сковороди систематизовано за жанрами. Зокрема перша книга містить поезії та байки, друга та третя – трактати,

діалоги та притчі. До четвертої частини увійшли поема «Сон», а також спогади учня Г. Сковороди та його першого біографа М. Ковалинського.

Українське видавництво «Ранок» представило експериментальний проєкт – першу дитячу книжку, яку написав та проілюстрував штучний інтелект (ШІ). Авторами книги «Хочу на Марс!» стали редакторка М. Горянська, дизайнер О. Ковалевський та їхні цифрові «двійники» – *ChatGPT i Midjourney*.

Кіномистецтво. Кінопрокат

1 березня у столичному кінотеатрі «Жовтень» *hromadske* разом із партнерами – міжнародним фестивалем документальних та ігрових фільмів *Kharkiv MeetDocs* та Чеським центром Київ, презентувало стрічки семи фіналістів конкурсу короткометражного документального кіно «Ліфт». Усі роботи об'єднані темою війни. Головний приз конкурсу здобула картина «Родинна історія» О. Чубуна. Відзнаки також отримали фільми: «Будинок 359-й» А. Мітюкової (від Чеського центру Київ), «Паперовий лицар» О. Хоменка, Д. Шовгелі та «Мій Хрест» Ж. Папояна (від фестивалю *Kharkiv MeetDocs*).

Національний центр Олександра Довженка розпочав цикл щотижневих лекцій «Як перестати хвилюватися і полюбити українське кіно» за участі кінокритикині Д. Бадьор, критика та сценариста С. Тримбача, співзасновника видання *Moviegram* Л. Галкіна, кінознавця В. Войтенка, мистецтвознавиці М. Скирди, а також фахівців Довженко-Центру О. Телюка, А. Пензій і С. Битюцького. 9 березня відбулася перша подія в межах проєкту – лекція О. Телюка «Між війною та війною. Наративи українського кіно 1930-х».

Наприкінці березня осередок «Кіноспільнота» організував у столичному Будинку кіно творчі зустрічі з українськими кіномитцями: актором і режисером А. Сеїтаблаєвим (показ стрічки Н. Алієва «Додому»), артисткою Р. Зюбіною (демонстрація добірки короткометражних фільмів за її участі), актором, режисером театру та кіно, сценаристом В. Андрієнком.

Цього місяця в широкий український прокат вийшло одразу дві вітчизняні картини – драма «Памфір» Д. Сухолиткого-Собчука й анімація «Мавка. Лісова пісня» О. Маламужа, О. Рубан. Також відбулися українські прем'єри документальних робіт: «Життя на межі» П. Пелешка, Ю. Іванишина та «Будинок зі скалок» («*A House Made of Splinters*») данського режисера С. Вільмонта та другого режисера, українця А. Сафарова (спільне виробництво України, Данії, Швеції та Фінляндії).

Напередодні виходу в український прокат фільму «Бачення метелика» режисера М. Наконечного (6 квітня) ГО «Жіночий ветеранський рух», мережа кінотеатрів *Multiplex* й творці картини оголосили збір коштів на дрони для аеророзвідниць. У кінотеатрах *Multiplex* відбулися благодійні допрем'єрні покази стрічки.

Культура та мистецтво для людей з інвалідністю

22 березня столичний музей у темряві «Третя після опівночі» відкрив філію у Львові. Мета проєкту – залучити до співпраці незрячих гідів і створити інтерактивні освітні виставки для мешканців міста та туристів зі всього світу.

Наразі в новому закладі представлено виставку в темряві «Мистецтво на дотик». У супроводі незрячого гіда відвідувачі можуть відчутти експонати на дотик, а також взяти участь в різноманітних активностях при світлі, зокрема, навчитись писати шрифтом Брайля та пограти в тактильні ігри.

Просвітництво

Компанія *FILM.UA Group* презентувала культурно-інформаційний проєкт «Справжній український побут», який досліджує традиційні побутові й естетичні речі українців. Цикл із дванадцяти відео вийшов на *YouTube*-каналі *FILM.UA* українською та англійською мовою. Епізоди присвячено таким унікальним предметам стародавнього промислу, як: скриня, «павук», килим, скульптури, ікона, народна картина, обрядовий посуд, гутне скло, рушники, глеки, мисник, свічник.

Бібліотечна справа. Читання

1 березня до 157-ї річниці відкриття першої публічної книгозбірні Києва Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого та видавництво Саміт-Книга в межах спільного проєкту «Місто Ярослава Мудрого» організували зустріч з історикинею, пам'яткознавицею та краєзнавицею О. Макроусовою. Гості мали нагоду послухати лекцію науковиці «Історія будівництва Київської міської публічної бібліотеки». Крім того, у приміщенні Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого було розгорнуто документальну фотовиставку ілюстрацій конкурсних проєктів щодо будівництва книгозбірні. Матеріали для експозиції надали ГО «Київська фундація культури, ГС «Культурні ініціативи Києва та «Київський бізнес-центр».

Столична книгарня «Сенс» розпочала новий ютуб-проєкт «Розмови з Сенсом» про літературу та читання загалом. Проєкт складається з серії розмов-інтерв'ю літературознавиці, кураторки мистецьких проєктів А. Євдокимової з діячами культури, які розповідатимуть, зокрема, про читацький досвід, значення літератури в їхньому житті й улюблені тексти. У «Розмовах з Сенсом» вже взяли участь журналістка та менеджерка культури, шеф-редакторка сайту *The Ukrainians* Б. Неборак, письменник М. Кідрук, літературний критик Є. Стасіневич.

Аматорство

У Хусті на Закарпатті в змішаному форматі (онлайн та офлайн прослуховування) пройшов традиційний Відкритий фестиваль-конкурс стрілецької пісні «Красне поле», покликаний популяризувати пісенні твори національно-патріотичної тематики. Кількість учасників цього року була рекордною – близько двох сотень колективів і виконавців із Волинської, Сумської, Вінницької, Хмельницької, Житомирської, Рівненської, Чернівецької, Одеської, Дніпропетровської, Чернігівської, Кіровоградської, Івано-Франківської та Закарпатської областей. Журі пісенного конкурсу очолив художній керівник Заслуженого народного ансамблю пісні й танцю України «Дарничанка» П. Андрійчук. 19 березня у Закарпатському обласному театрі драми та комедії відбувся гала-концерт мистецької

акції та нагородження переможців. Володарем гран-прі фестивалю став Народний аматорський фольклорний ансамбль «Толока» будинку культури ім. М. П. Ковальова міста Ківерці Волинської області.

У Батурині на Чернігівщині підбито підсумки й оголошено переможців сьомого творчого конкурсу «РОЗУМфест» до 295-ї річниці з дня народження гетьмана України Кирила Розумовського. Конкурс тривав два місяці серед талановитої молоді віком від 6 до 18 років. Основна мета фесту – через власну творчість усвідомити історичні події та персоналії, невід'ємність української історії з історією Європи. Близько ста юних українців із Чернігівської, Сумської, Київської, Полтавської, Дніпропетровської областей представили творчі роботи у різноманітних жанрах і техніках: малюнок, вишивка, гратаж, витинанка, токарна обробка деревини, аплікація з текстильних матеріалів, пластиліновий живопис, петриківський розпис, стінг-арт, кінусайга, розпис по тканині, есе, роздуми, лірика. 18 березня у палаці гетьмана Кирила Розумовського (музей Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця») було відкрито виставку конкурсних творів.

На Полтавщині після трирічної перерви відбувся шостий за ліком обласний конкурс юних читців «Тарасовими шляхами». На першому етапі у 27-ми громадах свої таланти продемонстрували майже пів тисячі шанувальників Кобзарєвого слова віком від 10 до 18 років. 7 березня 83 переможці місцевих творчих змагань взяли участь у фінальному обласному конкурсі. Їхні виступи оцінювало журі у складі професійних акторів і викладачів мистецьких закладів Полтави та Харкова. Три десятки призерів візьмуть участь у Всеукраїнському дитячо-юнацькому фестивалі-конкурсі «Слово нації».

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,16. Б/т. Зам. 46. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12